

Abstrakt

Táto dizertačná práca popisuje výskum zameraný na hľadanie techník optimalizácie textu, ktoré by zlepšili jednak pochopenie a jednak postoje čitateľov voči textu. Cieľom práce je posúdiť efektivitu takýchto techník vzhľadom na ich možnosť zavedenia do komunikačnej praxe štátnych a komerčných inštitúcií.

Teoretickým základom pochopenia textu je tu konštrukcia mentálnej reprezentácie textu. Na to, či čitateľ vytvorí správnu mentálnu reprezentáciu majú vplyv rôzne interné a externé faktory. Táto práca skúma faktor kvality textu a faktor postoja čitateľa voči textu.

Boli pozorované efekty analogických manipulácií holandských a slovenských textov na tri jazykové skupiny. Menovite na ľudí, ktorých rodným jazykom je slovenčina, holandčina a na ľudí, ktorí sa holandčinu naučili ako cudzí jazyk. Pre potreby výskumu boli zvolené dva textové komunikáty – inštrukcie na vyplnenie daňového priznania a návod na použitie digitálneho fotoaparátu.

Časti týchto textov boli optimalizované a prepísané dvoma spôsobmi. Prvý spôsob je založený na prepísaní textu do dialogickej formy. Návod na takýto prepis sa dá zhrnúť do troch bodov a je určený pre autorov textov v štátnych a komerčných inštitúciách, ktorí nemajú jazykovedné vzdelanie. Druhý spôsob je časovo a analyticky náročnejší. Prepis sa tu zakladá na dôkladnej analýze textu a vo väčšej miere pracuje aj s typografickým členením komunikátu.

Tieto texty boli spracované do on-line dotazníka a boli predložené respondentom. Respondenti mali po prečítaní vyplniť rôzne úlohy s cieľom zistiť, ako sa mení ich schopnosť vybaviť si informácie z textu a ako sa menia ich postoje voči textom.

Z analýzy zozbieraných dát vyplynulo, že prepis do dialogickej formy prevažne zmenil schopnosť odpovedať na otázky o informáciách v texte a na hodnotenie textu rovnako, alebo lepšie ako náročnejší spôsob úpravy textu. Potvrdilo sa, že predošlé znalosti majú vplyv na pochopenie textov. Dáta takisto poukazujú na to, že manipulácie textu, ktorý čitatelia už považujú za kvalitný nemusia viesť k zlepšeniu pochopenia a postojov voči textu.